

De kampioen van Colombia door Gabriel García Márquez

Janine Janssen

De Colombiaanse Nobelprijswinnaar Gabriel García Márquez (1927-2014) was niet alleen een begenadigd romancier – denk aan *Honderd jaar eenzaamheid*, *Kroniek van een aangekondigde dood* en *Liefde in tijden van cholera* – hij was in Latijns-Amerika ook bekend als journalist. Halverwege de jaren vijftig van de vorige eeuw schreef hij een serie reportages over de Colombiaanse wielrenner Ramón Hoyos voor de Colombiaanse krant *El Espectador*, die later als bundel zijn verschenen in *De kampioen van Colombia*. Tot op de dag van vandaag is Hoyos (1932-2014) een legende in de in Colombia populaire wielersport. Hij was onder meer vijfvoudig Colombiaans wielerkampioen, nam twee keer deel aan de Olympische Spelen en won op de Pan-Amerikaanse spelen.¹ In zijn artikelen gebaseerd op vijf dagen interviewen besteedt Márquez aandacht aan de jeugd van de vedette en het kronkelige pad dat hem naar de wielersport leidde, tot en met zijn tragikomische avonturen bij deelname aan de *Vuelta* van Colombia. Hoyos vertelde overigens in een interview dat Márquez bij hem woonde toen hij aan de serie over hem schreef. Het was in feite *embedded journalism avant la lettre*.²

Over het algemeen zouden we kunnen stellen dat boeken over sportmensen om twee redenen voor lezers interessant zijn: in de eerste plaats bieden zij een inkijkje in de wereld achter de schermen van een bepaalde sport. Zij laten de lezer intensiever kennismaken met de manier waarop sportieve prestaties worden neergezet en de hobbels en hindernissen waarmee de sporter te maken heeft gekregen op weg naar de sportieve top. Denk aan trainingswijzen, rivaliteiten en wat het leven van de sporter meer vermag. In de tweede plaats zijn verhalen over sporters fascinerend, omdat ze dikwijls ook iets laten zien van de mens buiten de sport: liefdes, families, mooie trekken, onhebbelijkheden en alle tegenstrijdigheden die bij mensen van vlees en bloed horen. Een topboek weet beide aspecten te integreren en op een hoger plan te brengen.

Hoewel ik *De kampioen van Colombia* met plezier gelezen heb, lijkt het mij geen topper conform de formule die ik zojuist schetste. Hier moet ik wel een paar forse slagen om de arm houden. In de eerste plaats beschik ik zelf niet over een stevige kennis van de wielersport en haar historie. Hoewel Dasso Saldívar, die een biografie over Márquez schreef (1998), van mening is dat op de sportieve kennis van de journalist nog wel het een en ander aan te merken is, krijg ik al rondsurfend op

1 kte. Thomas Muntz & Karlijn Kuijpers (2018, 28 november), John de Mol is watching you. De datahonger van Talpa. *Investico*, www.platform-investico.nl/artikel/john-de-mol-watching.

2 Tom Tate (2017, 20 december), Adverteerders hekelen homograppen Voetbal Inside, *AD*, www.ad.nl/show/adverteerders-hekelen-homograppen-voetbal-inside~ad717522.

internet toch de indruk dat dit boek in goede aarde is gevallen bij wielervrienden.³ Wat mij vooral aanspreekt wat betreft de beschrijving van de sport, is de eenvoud ervan. De ervaringen van Hoyos staan in schril contrast met de sportwereld van vandaag, waarin immense bedragen omgaan en sommige sterren een toch wat over het paard getilde indruk maken. Zijn eerste echte eigen racefiets wordt in Bogotá gestolen, als duidelijk wordt dat hij afstevent op de overwinning van de derde *Vuelta* van Colombia. In de hoofdstad heeft het publiek namelijk een andere favoriet dan Hoyos, die uit een ander deel van het land afkomstig is. Hij wordt onthaald op stenen, schillen en stokken en uiteindelijk wordt zijn fiets hem uit handen gerukt en hij zal hem nooit meer terugzien. Over moeilijk begaanbare wegen en brak materiaal zijn verschillende mooie beschrijvingen opgenomen.

Het meest aansprekende van het boek zijn toch de schetsen van de levensloop en de persoonlijkheid van Hoyos. Daarvoor heeft Márquez een mooie vorm gevonden. In de serie werden artikelen over het levensverhaal van Hoyos in de ik-vorm afgewisseld met impressies van Márquez die hij tijdens de interviews had opgedaan. Het is een *rags to riches*-verhaal. Hoyos is van bescheiden komaf. Hij komt onder meer aan de kost als slagersknecht, leerling-metselaar en arbeider in een ijsfabriek. De lokale fietsenmaker zet hem aan om te gaan fietsen. Toen hij nog op school zat, kon hij zich niet voorstellen dat hij ooit in het buitenland zou komen. Maar zijn sport brengt hem onder meer in Mexico, Puerto Rico en in Frankrijk. Van dat laatste land – toch het wielermekka – is hij niet erg onder de indruk. De *Tour de France* blijkt een *tour de force*. Niet alleen is het wegdek heel anders, de Colombianen zijn niet goed voorbereid op een krachtmeting met de beste renners ter wereld. Wel vindt Hoyos de Eiffeltoren mooi en is hij diep onder de indruk van de leeuwen in een Franse dierentuin.

De meest ontroerende ontboezeming van Márquez over Hoyos vond ik persoonlijk die over zijn gebruik van eau de cologne. Zoals gezegd komt Hoyos niet uit een welgesteld milieu. Hoewel de wielersport hem materiële voorspoed heeft gebracht, houdt hij er rekening mee dat dat allemaal een keer ophoudt. Dus moet hij ervoor zorgen dat hij wat achter de hand houdt. Om die reden is hij spaarzaam. Hij heeft echter een verkwistende eigenschap: in zijn huis heeft hij een vitrinekast waarin hij ruim honderd door hem gewonnen trofeeën heeft gerangschikt. Elke week poetst de kampioen die allemaal zelf, zonder hemd, in zijn blote bast, gewapend met een natte prop watten; hij jaagt er ongeveer een fles eau de cologne per twee weken door. In dat soort details meen ik toch ook weer iets van de romancier Márquez te zien: namelijk die buitengewone, scherpe waarneming van het bijzondere in het alledaagse, waarmee hij ons met een paar penstreken laat zien dat Hoyos niet alleen als wielrenner maar ook als mens van ver is gekomen. Toch vergeet hij zijn afkomst nooit.

3 [https://nl.wikipedia.org/wiki/Hans_Kraay_\(1936-2017\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Hans_Kraay_(1936-2017)).

Literatuur

- García Márquez, G. (1984), *De kampioen van Colombia*. Amsterdam: Meulenhoff.
- García Márquez, G. (1993), *Leven om te vertellen*. Amsterdam: Meulenhoff.
- Saldivar, D. (1998), *Gabriel García Márquez. Terug naar de oorsprong. Biografie*. Amsterdam: Meulenhoff.